

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Kent Konseylerinin Önündeki Engeller, Sorunlar ve Çözüm Önerileri Obstacles, Problems and Solution Suggestions for City Councils

Aziz BELLİ

Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

abelli@ksu.edu.tr

Orcid ID: 0000-0002-1676-2769

Öz: Demokrasinin oluşumu ve gelişimi büyük oranda yerel demokrasinin gelişmesi ile olur. Yerel demokrasinin gelişimi ise sağlıklı bir yerel yönetim sisteminin tesis edilmesi ve katılımcı araçların etkin bir şekilde kullanılması ile olur. Nitekim yerel yönetimler temsili demokrasinin araçlarından kaynaklı sorunlar nedeni ile çeşitli katılımcı araçlar kullanma ihtiyacı hissetmişlerdir. Katılımcı araçlardan biri olan "Yerel Gündem 21" 2006 yılında kent konseylerine evrilerek belediyelerde sivil toplum ve halkın önemli bir katılım aracı haline dönmüştür. Ancak kent konseyleri kurulduğu günden bu yana çeşitli sorunlar ile karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışma ile sorunların neler olduğu ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin sunulması amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için belgesel tarama modelinden faydalanarak yerli ve yabancı literatürdeki kaynaklara ulaşılmış ve ulaşılan kaynaklar ile sorunlar ve öneriler tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda kent konseylerine ilişkin çeşitli sorunlar bulunmuş ve bu sorunların çözümüne yönelik yönetmelik değişikliğine ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Demokrasi, Yerel Yönetimler, Yerel Gündem 21, Kent Konseyleri

Abstract: The formation and development of democracy largely occurs with the development of local democracy. The development of local democracy occurs through the establishment of a healthy local government system and the effective use of participatory tools. As a matter of fact, local governments felt the need to use various participatory tools due to the problems arising from the tools of representative democracy. "Local Agenda 21", one of the participatory tools, evolved into city councils in 2006 and became an important participation tool for civil society and the public in municipalities. However, it seems that city councils have faced various problems since the day they were established. Therefore, this study aims to present what the problems are and offer solutions to these problems. In order to achieve this aim, sources in domestic and foreign literature were accessed by using the documentary scanning model, and problems and suggestions were identified with the sources accessed. As a result of the research, various problems were found regarding city councils and it was determined that a regulation change was needed to solve these problems.

Keywords: Local Democracy, Local Governments, Local Agenda 21, City Councils.

GİRİŞ

Demokrasinin oluşum ve gelişim sürecinde birçok teknolojik gelişme ve süreç etkili olmuştur. Bu süreçlerin bir adımını oluşturan kent konseyleri temsili demokrasi krizini aşmak üzere ortaya atılan katılımcı araçlardan biridir. Nitekim temsili demokrasinin ortaya çıkardığı temsil ve katılım krizi için çözüm arayan sürdürülebilir kalkınma sürecinin araçlarından biri olan Yerel Gündem 21'ler halkın yerel karar alma sürecini katılımını sağlayarak kentsel ortak aklın ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Böylece yönetsel ve siyasal katılım sürecine sivil toplum, halk, merkezi yönetim ve yerel yönetimler birlikte

Geliş Tarihi:07.05.2024

Kabul Tarihi:05.09.2024

Yayın Tarihi:31.12.2024

Atıf: Belli A. (2024). Kent konseylerinin önündeki engeller, sorunlar ve çözüm önerileri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(3), 1346-1358. Doi: 10.33437/ksusb.1479893

katılabilmektedir. Bu süreçle birlikte kenttin tüm paydaşlarının dahil olduğu bir katılım süreci hayata geçmiş olacaktır. Türkiye’de 1997’de başlayan Yerel Gündem 21 süreci 2006 yılına kent konseyi yönetmeliğinin çıkması ile birlikte kent konseylerine evrilmiştir. 2006 yılında yürürlüğe giren yönetmelik birtakım değişikliklerle 2009 yılında revizeye uğramıştır. 2006 yılında ortaya çıkan sorunları gidermek üzere değiştirilen yönetmelik sonucunda kentsel katılım süreçlerinin daha etkin olması için ortaya çıkan kent konseyleri yeni sorunlar ve engeller ile karşılaşmışlardır. Bu sorunları ve engelleri dört grup halinde incelenebilir. Bu çalışma ile kent konseylerinin sorun alanı olarak belirtilen dört engelin neler olduğunu ortaya koymak ve buna ilişkin çözüm önerileri üretmek amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek üzere yerli ve yabancı kaynaklardan elde edilen birincil ve ikincil verilerden faydalanılmıştır. Bununla birlikte karşılaştırmalı analiz metodu ile bu konuda yapılan araştırmalar incelenmiş ve sorun alanları tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda kent konseylerine yönelik; yönetsel/örgütsel ve bütçe, hukuksal, belediye ile olan ilişkiler ve katılıma ilişkin engeller tespit edilmiştir. Araştırma kapsamına kent konseylerinin oluşum süreci ve yapısına yer verildikten sonra kent konseylerinin işlevselliği önündeki engellere yer verilmiştir.

KENT KONSEYLERİ

Yönetişim ve yeni kamu yönetimi anlayışlarının küreselleşmenin de etkisi ile yaygın bir nitelik kazanması ile birlikte bu anlayışın temelini oluşturan halkın karar alma sürecine katılımı için yeni yol ve yöntemler aranmaya başlanmıştır. Bu yol ve yöntemlerden biri olan kent konseylerinin oluşum süreci 1992 yılında Rio Konferansı çıktılarından olan Gündem 21 ile başlamıştır. Gündem 21’in uygulama sürecinde bir ihtiyaç olarak ortaya çıkan Yerel Gündem 21’lerin önemli katkıları bulunmaktadır (Belli, 2019: 270). Ancak kent konseyinin oluşumuna yönelik tartışmaları 1970’li yıllarında ortaya çıkan çevre sorunlarına dayandırmak gerekmektedir. Nitekim aynı dönemlerde kamu yönetiminde değişim ile geleneksel kamu yönetimi anlayışından yeni kamu yönetimi anlayışına geçiş başlamıştır (Belli, v.d., 2019: 256).

1970’li yıllar sonrasında çevre sorunlarının olumsuz etkisine yönelik küresel tartışmalar hız kazanmış ve giderek daha yüksek ses ile ifade edilmeye başlanmıştır. Bu tartışmaların etkisi ile ilk olarak 1972 yılında İsveç’in Stockholm kentinde “Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı” gerçekleştirilmiştir. Bu konferansta kent konseylerinin ortaya çıkmasını sağlayan sürdürülebilir kalkınmaya yönelik ilk adımlar atılmıştır. 1972 Stockholm Konferansı sonrasındaki gelişmeler incelendiğinde 1976 yılında Kanada’nın Vancouver şehrinde gerçekleştirilen BM Habitat I’de Birleşmiş Milletlerin tek muhatap olarak merkezi yönetimleri almasının doğru olmadığı ifade edilmiştir. Bu durumun çözümü olarak uluslararası topluluğun yerel yönetimlere ve hükümet-dışı kuruluşlara yönelmesi gerektiği ortaya konulmuştur (Emrealp, 2005: 13-14). Nitekim uluslararası kuruluşların etkisi ve demokrasinin gelişmesi ile birlikte halk yönetsel ve siyasal katılım süreçlerine seçimler dışında yol ve yöntemlerle de katılmaya başlamıştır (Yılmaz v.d., 2021: 2305).

Kamu yönetimi ve yönetim anlayışında önemli değişikliklere sebep olan sürdürülebilir kalkınma kavramı ilk olarak 1987’de ortaya konulan Brundtland Raporu ile tanımlanmıştır. 1987’de Ortak Geleceğimiz raporuyla tanımlanan kavram 1992’de Gündem 21 ve Rio Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Zirvesi ile birlikte, çevre ve ekonomi alanında önde gelen söylevlerden biri olmuştur (Özmehmet, 2012: 5). Sürdürülebilir kalkınma sürecinin önemli araçlarından biri olan Gündem 21 ile hükümet-dışı aktörlerin yönetim sürecine katılımının önemi vurgulanmıştır (Akman, 2018: 742). Gündem 21 içerisinde, “sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklıklar oluşturulması” konusuna verilen önem ve öncelik doğrultusunda, Gündem 21’in 28’inci bölümü, “Gündem 21’in desteklenmesinde yerel yönetimlerin girişimleri” başlığını taşımaktadır. “Yerel Gündem 21” kavramının getirildiği bu bölümde, yerel yönetimlerin öncülüğünde, sivil toplumun ve tüm diğer ilgililerin, birlikte kendi sorunlarını ve önceliklerini saptayarak, kentleri için 21’inci yüzyılın yerel gündemi’ni oluşturmaları karara bağlanmaktadır (Emrealp, 2005: 19).

Yerel Gündem 21 yerel düzeye vurgu yaparak sürdürülebilir kalkınmaya odaklanan bir çerçevedir. Yerel Gündem 21’in dört ana bileşeni vardır: farkındalık yaratma, kapasite geliştirme, toplumsal katılım ve ortaklık oluşumu (Sustainability Concepts, 2023: Coenen, 2009). Yerel Gündem 21 kavramı, sürdürülebilir kalkınmanın ancak yerel topluluklar dahil tüm paydaşların katılımıyla sağlanabileceği inancına dayanmaktadır. Yerel Gündem 21’in uygulanması yerel yönetimlerin ve

paydaşların katılımını gerektirmektedir. Süreç, yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınmayı teşvik eden politika ve programların geliştirilmesini, uygulanmasını ve izlenmesini içerir. Nihai amaç ekonomik, sosyal ve çevresel hedeflerin karşılanmasını sağlamaktır (UN, 2023).

Yerel Gündem 21 global ölçekte çevre ve sürdürülebilir kalkınma alanlarında demokratik katılım, çok paydaşlı yönetim, proje çıktısı gibi sonuçlar elde etti. Bu süreç gönüllü yerel katılım düzeyinin artırılmasını amaçlamaktadır (Bostancı, 221: 115). Yerel Gündem 21 süreci öncelikle yerel sürdürülebilir kalkınma konularını ele alacak uzun vadeli stratejik planların oluşturulmasını ve uygulanmasını gerektirmektedir. Bu süreç, çeşitli katılımcı mekanizmaları içeren ve yerel ortakları temel alan bir yönetim yaklaşımının hayata geçirilmesini gerektirmektedir (Emrealp, 1998: 28).

Yerel Gündem 21'in başarılı bir şekilde uygulanması, uluslararası yükümlülüklerin ulusal politikaya dönüştürülmesini gerektirmektedir. Yerel Yönetimler, Yerel Gündem 21'in uygulanmasında çok önemli bir role sahiptir ve gerçekleştirilen birçok başarılı girişim bulunmaktadır. Örneğin, Birleşik Krallık'ta Nottingham şehri, güneş panellerinin kurulumu, bisiklet kullanımının teşviki ve elektrikli otomobillerin tanıtılması da dahil olmak üzere bir dizi önlem yoluyla karbon emisyonlarını azaltarak başarılı bir Yerel Gündem 21 girişimini hayata geçirdi. Japonya'da Kitakyushu şehri, kapsamlı bir atık yönetimi programının uygulanması yoluyla çöp sahalarına sıfır atık sağlayarak başarılı bir Yerel Gündem 21 girişimini hayata geçirdi. Bu girişimler, Yerel Gündem 21'in uygulanmasının yerel toplum ve çevre için önemli faydalar sağlayabileceğini göstermektedir (UN, 2023; Nationalacademies, 2023).

Gündem 21'in Türkiye'de tanınması, büyük ölçüde, 1996 yılında İstanbul'da düzenlenen BM Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı ("Kent Zirvesi") sayesinde olmuştur. Habitat II Konferansı sonrasında Türkiye'deki bazı yerel yönetimlerin öncülüğünde başlatılan Yerel Gündem 21 uygulamalarına destek olabilmek amacıyla, IULA-EMME - Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı'nın yönlendiriciliğinde, "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi" başlıklı bir proje geliştirdi (Ökmen ve Görmez, 2009). Proje beş aşamadan oluşmuştur. Bunlar (Soygüzel, 2012: 6);

- I. Aşama - Türkiye'de YG-21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi
- II. Aşama - Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Uygulanması Projesi
- III. Aşama - Türkiye'de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Yoluyla BM Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve Johannesburg Uygulama Planının Yerelleştirilmesi Projesi
- IV. Aşama - Türkiye'de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla BM Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Yerelleştirilmesi
- V. Aşama - Kent konseylerinin Güçlendirilmesi Ve Yerel Demokratik Yönetişim Mekanizmaları Olarak İşlev Görmelerine Yönelik Eğitim Ve Kapasite Geliştirme Desteği Sağlanması Projesi

Yerel Gündem 21 programı çerçevesinde oluşturulan birimler; Kent Konseyi, Kent Danışma Kurulu, Kent Konseyi, Kent Platformu vb. farklı şekillerde isimler verilerek oluşturulmuştur. İsimlerin farklılaşması içeriklerinin de farklı şekillerde oluşmasına sebep olmuş ve her yerel yönetim biriminde farklı farklı YG 21'ler oluşturulmuştur. Bu karışıklığın ortadan kaldırılması ve ülkede bu alan ile ilgili birlik sağlamak üzere 5393 sayılı Belediye Kanunu, kent konseyi tanımının hukuki dayanağını oluşturmuştur. Dolayısıyla ortak tanımı olan bir kent konseyi, kentte yaşayan tüm paydaşları bir araya getirerek ortak akıl sağlamayı amaçlamaktadır (Akman, 2018: 743).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76'ncı maddesine göre kurulan kent konseyleri şu şekilde ifade edilmiştir;

"Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kent hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.

Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve

mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.

Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Kent konseyinin çalışma usûl ve esasları Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.”

76'ncı maddede Kent konseyleri her ne kadar yerel demokrasiyi güçlendiren katılımcı anlayış ve çok aktörlü eylemin ürünü olarak tasarlansa da doğrudan belediye yönetiminin inisiyatifiyle belirlendiği görülebilir (Önder ve Güler, 2016: 883).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76'ncı maddesine dayanılarak 8 Ekim 2006 gün ve 26313 sayılı Resmi Gazete 'de Kent Konseyi Yönetmeliği yayımlanmıştır. Yönetmelikte kent konseyi; “Merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplum ortaklık anlayışıyla, hemşehrlik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmalarını” ifade etmektedir.

Kent Konseyi'nin temel amacı, tabanda katılımı ve demokrasiyi teşvik ederek etkili yerel yönetim oluşturmaktır. Bu, sivil toplumun karar alma süreçlerinde aktif rol almasının teşvik edilmesini ve bunun yerel faaliyetlerin temel belirleyicisi olmasını sağlamayı da içermektedir. Ayrıca kent konseyleri, yerel kalkınma hedeflerini gerçekleştirmek için merkezi yönetim, yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları ve yerel halk arasındaki iş birliğini teşvik ederek, yerel yönetimi merkeze alan büyüme ve ilerleme politikaları geliştirmeye çalışmaktadır. Kent Konseyi'nin en önemli sorumluluğu, kentte toplumun farklı kesimlerini bir araya getirerek sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı, çevreye duyarlı bir bakış açısını ve tüm vatandaşları ve kenti kapsayan bir katılım ruhunu teşvik etmektir (Özdemir, 2011: 38).

9 Haziran 2009 tarihinde “Kent Konseyi Yönetmeliği” revize edilerek yeniden yürürlüğe girmiştir (Küçükıymaz, 2022). 2009 yılı değişiklikleri ile Yönetmelik, kent konseylerinin sivilleşmesi ve demokratikleştirilmesi bağlamında önemli değişikliklere uğramıştır. Bu değişikliklerden olan 8. Madde, özellikle kent konseyi yapısının sivilleştirilmesi bağlamında önemli değişikliklere uğradı. 2006 yılında çıkarılan yönetmeliğin kent konseyinin oluşumunda milletvekillerinin katılımına ilişkin hükümleri kaldırıldı. Ayrıca Belediye Meclisi üyelerinin kendi üyeleri arasından temsilci seçimine ilişkin fıkra da yürürlükten kaldırıldı. Aynı şekilde il genel meclisi üyelerine ilişkin hükümler de yürürlükten kaldırıldı. Muhtarların kent konseyinde temsilini artırıcı yönde değişiklikler yapılmıştır. Bu maddede, kent konseyinin merkezi yönetim, yerel yönetim, kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlar ve sivil toplumu anlayış ortaklığı içinde bir araya getirdiğini vurgulayarak demokratik yapıya yeniden vurgu yapmaktadır. Ayrıca kent konseyi başkanı ayrı bir organ olarak ilk defa bu değişiklik ile düzenlenmiştir. Böylece belediye başkanı dışında bir kent konseyi başkanı seçilmesinin yolu açılmış oldu. Genel sekreterlik biriminin oluşturulması ve bütçenin teminine ilişkin değişiklikler kent konseylerinin kurumsallaşması adına önemli değişikliklerdir (Çukurçayır vd., 2012: 109). Görüldüğü üzere ilk yönetmelik ile YG 21'den kent konseyine geçiş ile birlikte merkezileşmiş bir yapılanma ortaya çıkmıştır. Ancak 2009'daki değişiklik ile birlikte merkezileşme yerini yerelleşmeye bırakmıştır. Kent Konseyi, YG 21'de yalnızca yerel demokrasi işlevi görmek için değil, aynı zamanda kentin uzun vadeli değişimini sağlamak için kurulmuştur (Kestellioğlu, 2011: 130).

Yerel demokrasinin gerçekleşmesinin koşullarından biri de etkin yerel katılım mekanizmalarının varlığıdır. Bu katılım mekanizmalarında kent konseyleri önemli bir rol oynuyor. Çünkü ilgili yasalar demokrasinin ve katılımın geliştirilmesi konusunda kent konseylerine önemli sorumluluklar yüklüyor. Bu sorumluluklar kent konseylerini yerel karar alma süreçlerinde aktör haline getirmektedir. Ayrıca Konsey'den oluşan üst yapı, ulusal düzeyde karar alma süreçlerine katılmaya yönelik tasarlanmış bir organizasyon olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak kent konseylerinin karşılaştığı çeşitli sorunlar, yerel ve ulusal aktörler olarak katılımcı süreçlere katılmalarını engellemektedir (Akdemir, 2020: 51).

KENT KONSEYLERİNİN YAPISI VE İŞLEYİŞİ

Kent konseyleri, diğer kuruluşlara benzer şekilde, Belediye Kanunu ve Kent Konseyi Yönetmeliği uyarınca kendisine verilen görevleri yerine getirmekle yükümlü çeşitli birim ve organlardan oluşur. Kent konseyi esas olarak üç ayrı birimden oluşur: Genel kurul, yürütme kurulu, meclisler ve çalışma grupları. 2009/27250 (Mad. 9) sayılı değişiklikle bu yapılara kent konseyi başkanının da eklenmesiyle (Güneş ve Beyazıt, 2012: 142), kent konseyinin organizasyon yapısına bir başkanlık organı eklenmiştir. Yönetmelik değişikliği ile Kent konseyi genel sekreterliği gibi bir yapı oluşturulmasına karşın, bir organ olmaktan çok koordinatör işlevi görmesi amaçlanmıştı (Emrealp, 2010: 21).

Kent konseyi genel kurulu ilk toplantısı mahalli idare seçimlerinin ardından 3 ay içerisinde yapılması gerekmektedir. Bu toplantı belediye başkanının talebi üzerine yapılır. Belediye başkanının başkanlığında toplanan genel kurul, kendi üyeleri arasından en az üç üyeden oluşan bir divan kurulu seçer. Yılda en az iki kez salt çoğunlukla toplanır ve genel kurula kent konseyi başkanı, onun yokluğunda ise yürütme kurulunun en yaşlı üyesi başkanlık eder (Alıcı ve Kandeğer, 2017: 250). Kent konseyinin karar organı genel kurul olup, Kent Konseyi Yönetmeliği'nde karar organı olarak açıkça belirtilmese de en yetkili organ olarak tanımlanmaktadır. Kent konseyi genel kurul toplantıları yönetim anlayışına dayalı olarak düzenlenmektedir. Avrupa Yönetişim Beyaz Kitabı'ndaki tanıma uygun olarak, Kent Konseyi Yönetmeliği'nde yönetim, "saydamlık, hesap verebilirlik, katılım, çalışma uyumu, yerindelik ve etkinlik gibi kriterlere dayanan, çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayalı yönetim anlayışı olarak" tanımlanır (Özlü, 2020: 121). Kent konseyi genel kurul üyeleri Kent Konseyi Yönetmeliğinde şu şekilde ifade edilmiştir;

a) Mahallin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi,

b) Belediye başkanı veya temsilcisi,

c) Sayısı 10'u geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri,

ç) Mahalle sayısı yirmiye kadar olan belediyelerde bütün mahalle muhtarları, diğer belediyelerde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan mahalle muhtarlarının toplam muhtar sayısının yüzde 30'unu geçmemek ve 20'den az olmamak üzere kendi aralarından seçecekleri temsilcileri,

d) Beldede teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri,

e) Üniversitelerden ikiden fazla olmamak üzere en az bir temsilci, üniversite sayısının birden fazla olması durumunda her üniversiteden birer temsilci,

f) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baroların ve ilgili dernekler ile vakıfların temsilcileri,

g) Kent konseyince kurulan meclis ve çalışma gruplarının birer temsilcisi."

Kent konseyi organlarından bir diğeri olan yürütme kurulu, ilk dönemde iki yıl, ikinci dönemde ise üç yıl görev yapmak üzere seçilen kadın ve gençlik meclis başkanlarının da aralarında bulunduğu en az yedi kişiden oluşmaktadır. Yürütme kuruluna kent konseyi başkanı başkanlık eder, kent konseyi başkanının yokluğunda yürütme kurulunun en yaşlı üyesi başkanlık eder. Yürütme kurulu, genel kurul gündemini belirleyerek genel kurulda oluşturulan görüş ve fikirleri ilgili belediyeye sunar ve uygulanmasını izler. Kent konseyi başkanı genel kurul tarafından genel kurulun ilk toplantısında seçilir. Başkanın görev süresi yürütme kurulunun görev süresine paralel bir şekilde belirlenmiştir (Kent Konseyi Yönetmeliği Md. 11). Görüldüğü üzere kent konseyi başkanının belirlenmesinde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan genel kurul etkili olmaktadır. Bu durumda seçim sürecine belediye başkanının dolaylı bir etkisi olduğu söylenebilir.

Kent Konseyi Yönetmeliği'nde bir diğer yapı olan meclisler ve çalışma grupları şu şekilde tanımlanmaktadır (Md. 4); "Kadın ve Gençlik Meclisleri başta olmak üzere kent konseyinin görev alanlarında, yönetim anlayışına dayalı ve sürdürülebilir kalkınma içinde çeşitli toplum kesimlerinin kent yönetimine katkıda bulunmalarını, kaliteli ve yaşanabilir bir kentin yönetiminde aktif rol almalarını hedefleyen ve gönüllülük esasında oluşmuş ortak yapıları ifade eder." Kent Konseyi Yönetmeliği,

kadınlara, gençlere ve engellilere özel önem veriyor ve bu grupları içeren meclislerin oluşturulmasını gerektiriyor. Özellikle kadınlara ve gençlere yönelik çalışma grubu ve meclislerin düzenlenmesinin birkaç nedeni var. Hatta YG-21'in Türkiye'de uygulamaya konulduğu ilk yıllarda birçok ilde kadın birliktelikleri için özel platformlar oluşturulup oluşturulmayacağı konusunda yoğun tartışmalar yaşandı. Öte yandan YG-21 süreci geliştikçe kadınların karar alma sürecine odaklanacak ve kent yaşamının her aşamasına aktif katılımlarını sağlayacak ayrı bir yapıya ihtiyaç duyulmaya başlandı (Belli, 2016).

Kent konseyi genel sekreterliği, kent konseyinin bir organı olmamakla birlikte kent konseyinin koordinasyonundan sorumludur. Genel sekreterin görevi konseyin çeşitli birimleri arasında koordinasyonu sağlayarak çalışmaların sorunsuz yürütülmesini sağlamaktır. Genel sekreterlik aynı zamanda kent konseylerinin görevlerini yerine getirmekle de sorumludur. Genel sekreter, belediye başkanının önerdiği üç aday arasından seçilir (Kutluca, 2022: 234).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76'ncı maddesinde kent konseyinin amacı, hesap verme mekanizması olarak görev yapmak, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini uygulamaktır. Kent Konseyi Yönetmeliği'nde katılımı tanımlamak için "yönetişim" terimi kullanılmaktadır. 76'ncı Maddede kent konseylerine verilen görevlerden bir diğeri "kentlin hak ve hukukunun korunması"dır. Buna benzer şekilde Kent Konseyi Yönetmeliği'nde "kentlin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek" hükmü ortaya konulmuştur. Belediye Kanunu'nda kent konseylerine verilen bir diğer görev hemşehricilik hukuku ile ilgilidir. Bu kapsamda 76'ncı Maddede "hemşehricilik bilincinin geliştirilmesi"; Kent Konseyi Yönetmeliği'nde ise, "hemşehricilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesi" ifadeleri yer almaktadır (Çelik, 2013: 219-224). Kent konseyi Yönetmeliğinde genel olarak kent konseyinin görevleri sayılmıştır. Söz konusu görevler sırasıyla şöyledir (Md. 6);

a) Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehricilik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak,

b) Sürdürülebilir gelişme sorunlarının çözümüne yönelik uzun dönemli bir planın hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,

c) Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmasına katkıda bulunmak,

ç) Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımçılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek,

d) Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek,

e) Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak,

f) Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentlin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek,

g) Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak,

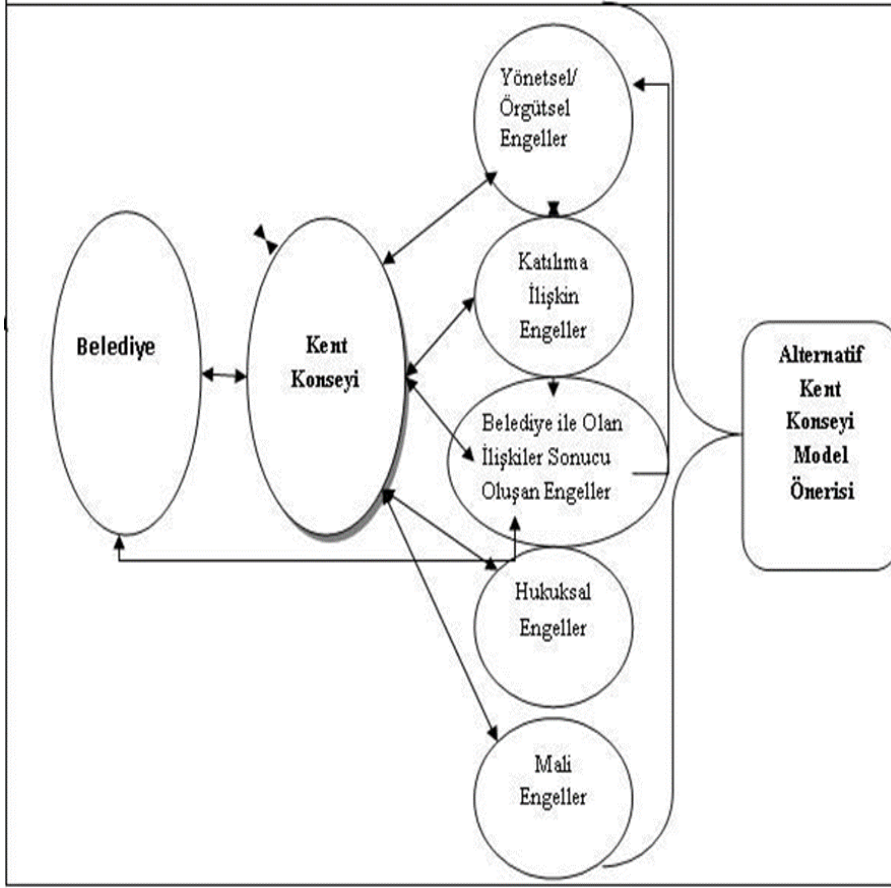
ğ) Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak,

h) Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak,

ı) Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamaktır."

KENT KONSEYLERİNİN İŞLEVSELLİĞİ ÖNÜNDEKİ ENGELLER VE SORUNLAR

Kent Konseylerinin işlevselliği önündeki engelleri yönetsel/örgütsel ve mali engeller, hukuksal engeller, katılıma ilişkin engeller ve belediye ile ilişkiler neticesinde ortaya çıkan engeller olarak dört grupta incelenebilir.

Şekil 1. Kent konseylerinin işlevselliği önündeki engeller Kaynak: Belli, 2016.

Kent Konseylerinin İşlevselliği Önündeki Yönetsel/Örgütsel ve Mali Engeller

Kent konseylerinin nasıl yapılandırılması ve kurulması gerektiği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bazıları, kendi bütçesi, personeli, araçları da dahil olmak üzere varlıklarıyla bir kamu kurumu olarak faaliyet göstermesi gerektiğine inanıyor. Diğerleri ise bunların belediyeden tamamen bağımsız olması ve sivil toplum kuruluşları tarafından finanse edilmesi gerektiğini savunuyor. Görüldüğü üzere bu görüşlerden biri kent konseylerinin idari bir kamu kurumu olarak faaliyet göstermesi gerektiği, diğeri ise yalnızca kent ve kent sakinleri hakkında fikir üretmeye odaklanan bir sivil toplum kuruluşu olarak hizmet etmesi gerektiği yönündedir. Bu iki karşıt bakış açısının arasında kalan ve birbirinden biraz farklı olan pek çok fikirle karşılaşmak mümkündür. Bizim bakış açımıza göre, kendi kaynakları ve bütçesi olan kent konseyleri, bir sivil toplum kuruluşu işlevi görmeyi yanı sıra, bağımsızlık ve toplumun tüm üyelerinin çıkarlarını temsil etme hedefleriyle daha uyumlu olacaktır (Özdemir, 2011: 47). Kent konseylerinin bütçesine değinilerek, bütçenin ayrılması halinde yeni bir kamu teşkilatının oluşturulacağı kabul edilirken, kent konseylerinin sivil olmaya devam etmesi gerektiği YG 21 anlayışına daha uygundur. Bütçenin kent konseylerine ayrılan yüzdesinin belirtilmesinin daha etkin hareket edilmesini kolaylaştıracağı ve bütçenin belediye bütçesine bağlı olmasının daha sağlıklı mali duruma yol açacağı (denetim ve diğer unsurlar açısından) ve mali sorunların çözüm üretileceği düşünülmektedir (Erkul vd., 2013: 94).

Kent konseylerinin yönetsel/örgütsel problemlerin bir diğeri yönetmelik tarafından kent konseylerine verilen görevleri yerine getirecek ve süreci takip edecek bir personel alt yapısına sahip olmamasıdır. Personel alt yapısı bağlamında inisiyatifin tamamen belediyeye ait olması ve konseylerin bir bütçesinin olmaması görevlerin yerine getirilmesinde çeşitli sorunlara neden olmaktadır. Kent

Konseyi Yönetmeliği uyarınca, kent konseyinin sekretarya hizmetleri, ilgili belediyenin önerdiği ve yürütme kurulunun onayladığı görevliler tarafından yürütülecektir. Bu görevden sorumlu personel yürütme kurulu başkanına karşı sorumludur. Ancak yönetmelikte personel sayısı ve nitelikleri belirtilmemiştir. Dolayısıyla belediye meclisinin hizmetlerinin kalitesi belediye tarafından sağlanan personele bağlı olduğundan kent konseyi onlara bağımlı hale geliyor. Belediyenin sağladığı personelin sekretarya hizmeti için yeterli olup olmayacağı tartışılıyor ve Belli (2016) tarafından gerçekleştirilen analiz sonuçları, kent konseyi üyelerine göre transfer edilen personel sayısının yetersiz olduğunu gösteriyor. Bu faktörler belediye ile kent konseyleri arasındaki bağlantının iş birliğinden ziyade bağımlılık ilişkisi olduğunu göstermektedir (Akman, 2018: 758).

Kent konseylerinin bütçe ve personel sorunlarının yanı sıra organlarının oluşumuna yönelik birçok sorun bulunmaktadır. Kent konseyleri, kentin ihtiyaç ve gereksinimlerine göre birçok alanda çalışmak üzere farklı meclis ve çalışma grupları oluştururlar. Her konseyin aynı meclis ve çalışma gruplarına sahip olmaması, bunların bir amaç doğrultusunda kurulduğunu ve öğrenilerek geliştirildiğini göstermektedir (Akman, 2018: 761). Bununla birlikte meclis ve çalışma gruplarına ilişkin sayısal bir sınır olmaması kentin asıl ihtiyacı olan alanların gözden kaçmasına neden olmaktadır. Bu kapsamda daha kurumsal kent konseylerinin oluşturulması için meclis ve çalışma gruplarına yönelik spesifik konular belirlenmelidir. Bununla birlikte her kentin ihtiyaçlarının ve beklentilerinin farklı olması meclis ve çalışma gruplarında da farklılaşmaya gidilmesi için bir gerekliliktir. Böylece hem kurumsallaşma hem de yerleşmenin gereği yerine getirilmiş olur.

Kent Konseyleri Yönetmeliği'nin 14'üncü maddesine göre, kent konseyi genel sekreterinin seçim süreci, yürütme kurulunun, belediye başkanının önerdiği üç adaydan oluşan listeden birini seçmesini içeriyor. Düzenlemede ayrıca genel sekreterin, kent konseyi başkanına ve yürütme kuruluna karşı sorumlu olduğu belirtilirken, söz konusu seçim süreci kapsamında belediye ile kent konseyleri arasındaki karşılıklı bağımlılık ilişkisinin altı çiziliyor. Genel sekreter çeşitli meclisler ve çalışma grupları arasında birlik ve koordinasyonun sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır (Akman, 2018: 758). Örgütsel ve idari açıdan daha bağımsız bir kent konseyi için, genel sekreter de dahil olmak üzere kent konseyi organlarını seçme hakkı açıkça kent konseyine bırakılmalıdır. Ayrıca kent konseyinin kurumsal hafızası olan genel sekreterin devamlılığının ve faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için bütçe taleplerinin kent konseyi aleyhine bir araç olarak kullanılmaması gerekmektedir. Bu bakımdan kent konseyi bütçesi ayrı bir tüzel kişilik aracılığıyla oluşturulabileceği gibi, belediye bütçesinin belirli bir kısmının kent konseyi bünyesinde kalması da mümkündür (Akıncı ve Aslan, 2021: 58).

Kent Konseyi genel kurul toplantıları yılda en az iki kez yapılır. Ancak bazı kent konseylerinin genel kurul toplantılarını yapmadığını veya ertelediğini görülmektedir. Bu bağlamda genel kurul toplantısının yapıp yapılmadığını tespit edecek bir denetim mekanizmasının oluşturulması gerekmektedir (Belli, 2016: 227). Kent konseylerinin oluşumunda yerel yöneticilerin belirleyici rolü ön plana çıkmaktadır (Akıncı ve Aslan, 2021: 57). Bunun en önemli sebebi kent konseyi genel kurulunun toplanmasının yerel seçimler ile ilişkilendirilmiş olmasıdır. Kent konseyleri sürdürülebilir bir anlayış ile belediyeden bağımsız toplanabilirse bu durumlar ortadan kalkar (Belli, 2016). Nitekim yerel seçimler sonrasında genel kurul çağrısında bulunmayan belediye başkanları nedeniyle bazı illerde kent konseylerinin kurulmadığı, daha önce kurulmuş olsa dahi belediye başkanlarının toplantıya katılmaması nedeniyle çalışamaz hale gelen kent konseylerinin olduğu görülmüştür. Kent konseyinin etkinliği ve yerel katılım adına, belediye başkanının kent konseyinin iradesi dışında genel kurul listesi hazırlaması ve liste dışı STK'ların katılım konusunda isteksiz olması sorunu öne çıkmaktadır (Akıncı ve Aslan, 2021: 57-58).

Kent Konseyinin bütçe açısından belediyeye bağımlı olması ve kaynaklarının harcanması bağlamında özgür olmaması kent konseylerinin işlevselliğinin sorgulanmasına neden olmaktadır. Belediye kanununda belediye meclisi üyelerinin ve belediye başkanının kent konseyine karşı yükümlülüklerinin açıkça tanımlanmaması, kent konseyi başkanının aynı zamanda belediyenin bir yetkilisi olması, kent konseylerinin stratejik planlama sürecine katılmaması önemli sorunlardır. Belediye başkanının yürütme kurulunun oluşumundaki etkisi bir diğer sorundur (Çetinkaya ve Korlu, 2012: 114).

Kent Konseylerinin İşlevselliği Önündeki Hukuksal Engeller

Kent konseylerinin işlevselliği önünde çeşitli hukuksal sorunlar bulunmaktadır. Hukuksal alanındaki temel sorun, 5216 sayılı Büyükşehir Kanunu'nda kent konseylerine ilişkin bir düzenlemenin bulunmamasıdır. Kanunda büyük şehirlerde kent konseyi kurulmasına gerek olduğu izlenimi veren bir düzenleme bulunmadığı gibi, büyük şehirlerin belediye başkanları da kent konseyi kurma konusunda inisiyatif almamışlardır. Ancak son dönemde kent konseyi mevzuatında değişiklik yapılması hem kent konseylerince hem de bu alanda çalışan akademisyenlerce sıklıkla dile getirilmektedir. Bu çerçevede, temel sorunların düzenlemelerde yapılacak değişikliklerle giderilebileceği umulmaktadır. Aslında temel hukuki engel, mevcut mevzuatın değiştirilmesinin gerekip gerekmediğine ilişkin temel sorudur (Belli, 2016: 225).

Belediye Kanunu, belediyenin kent konseyine karşı taşıdığı belirli yükümlülükler konusunda belirsizliğe yer bırakmaktadır. Kent konseyi başkanı genellikle belediyede resmi bir görevi yerine getirir veya belediye başkanı konsey içinde başkanlık görevini üstlenir. Ayrıca kent konseyleri, belediye içindeki stratejik planlama görüşmeleri sırasında paydaş olarak dikkate alınmamakta ve görüşlerinin bu yolla dile getirilmesi sağlanamamaktadır. Belediye başkanının kent konseyi yönetim kurulunun oluşumu üzerindeki etkisi önemlidir ve yönetim kurulu kendi bakış açılarını ifade edemeyebilir. Toprak'ın da belirttiği gibi (2011:8), Belediye Kanunu'ndaki düzenlemelerdeki boşluklar belediye başkanları tarafından manipüle edilmiş, bu da kent konseylerinin görevlerini yerine getirme yeteneğinin engellenmesine yol açmıştır.

Hukuksal yapıyla ilgili bir diğer önemli konu ise kent konseyi kararlarının bağlayıcı olmamasıdır. Bununla birlikte kent konseylerinin tüzel kişiliğinin bulunmaması bir diğer sorundur (Belli, 2016: 227). Kent konseyleri yerel yönetişimde çok önemli bir rol oynamaktadır, ancak ilgili mevzuatta açık bir hukuki kimliğe (tüzel kişiliğe) sahip olmayan ve diğer yönetim organlarıyla tanımlanmamış etkileşimi olmayan bir danışma organı olarak bir araya gelmeleri çok sayıda pratik zorluğa yol açmıştır (Akıncı ve Aslan, 2021: 57).

Kent Konseylerinin İşlevselliği Önündeki Katılıma İlişkin Engeller

Akademik makalelerin incelenmesinden elde edilen bulgular, kent konseylerinin yönetim yaklaşımlarını uygulamada büyük ölçüde etkisiz kaldığını göstermektedir (Cesur, 2018: 816). Nitekim kent konseylerinin katılım konusunda sorunları bulunmaktadır. Bunun nedeni demokrasiyi her bireyin farklı anlayıp tanımlaması ve herkesin kendine göre bir demokrasi tanımının bulunmasıdır. Demokrasiyi kurma ve geliştirme sürecine demokrasinin gelişimi denir. Demokrasinin gelişimi temelde aile ve okulda başlamaktadır. Nitekim ailede demokrasinin aşılması ve davranışa dönüştürülmesi gerekiyor. Ailede ve okulda demokratik davranış aşılanmadığı sürece katılım tam anlamı ile sağlanamaz. Kent konseylerinin algılanışı belediye başkanı ve bağlı olduğu siyasi partiye göre değişmektedir. Bazı belediye başkanları kent konseylerini belediyenin bir parçası olarak görmektedir (Erkul v.d., 2013: 103).

Kent konseyleri içerisinde gençlik meclislerine ayrı bir önem verilmiş olmasına rağmen gençlerin kent konseylerine katılım süreçlerine ilgisiz olduğu görülmektedir. Bunun en önemli sebeplerinden biri gençlerin kararlar üzerinde etkili olamayacaklarını düşünmeleridir. Bununla birlikte kent konseylerinin etkisiz yapılar olduğunu düşünmeleri kent konseylerine ilgisizliğin bir diğer sebebidir (Belli ve Aydın, 2015: 27). Mevcut durumda kent konseyleri tarafınca katkı sunulması gereken yönetim anlayışı aksak ya da kusurlu yönetim şeklinde ifade edilebilir. Bu soruna katkıda bulunan bir faktör de kent konseylerinin aldığı kararların bağlayıcı gücünün olmamasıdır. Kent konseyinin yönetim anlayışına göre stratejik planların hazırlanmasında tüm kurum ve kuruluşların paydaş olarak görülmesi gerekmektedir. Ayrıca bu kurumların kendi karar alma süreçlerinde kent konseyinin aldığı kararları da dikkate alması gerekiyor. STK'ların ve yerel halkın kent konseyine karşı ilgisizliğine yol açan bir diğer faktör de kent konseyini oluşturan organların oluşturulmasında subjektif kriterlerin dikkate alınmasıdır. Ağır ve arkadaşlarının (2017: 331) Adana'da yapmış oldukları bir çalışmada mevcut kent konseyi genel kurulunda toplumun tüm üyelerinin temsilinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bunun için toplumun tüm kesimlerini kapsayan bir genel kurul oluşturulması zorunludur. Çünkü sağlıklı bir kent konseyi genel kurulu, meclis içindeki diğer organ ve yapıların da sağlıklı olmasına yol açacaktır.

Kent konseylerinde, tüm halkı kapsayan ve şehrin sorunlarının çözümüne yönelik çalışan kapsayıcı karar alma yapılarının oluşturulması yoluyla yönetişime öncelik verilmesi bekleniyor.

Kent konseylerinin etkili bir şekilde çalışabilmesi için vatandaşların geniş katılımının olması zorunludur (Akman, 2018: 762). Yerel demokrasiyi sağlamak amacıyla oluşturulan birimlerin yoğun merkezi baskı altında olduğunun anlaşılması, birimin kuruluş amacıyla doğrudan çelişmektedir. Belediye yönetimlerinde katılımcı liderliğe ağırlık verilmeli ve bu tür liderliğin teşvik edilmesi için çaba gösterilmelidir. Birçok şehirde kent konseylerinin varlığından haberi olmayan vatandaşlara bunların nasıl tanıtılacağı konusunda çalışmalar yapılmalı ve bu süreç özendirilmelidir (Küçükylmaz, 2022: 26). Ancak bu tür aktif katılım ancak vatandaşların kent konseylerinin çalışmaları hakkında bilgilendirilmesiyle mümkün olabilir. Bu bağlamda yerel ve ulusal basın, kitle iletişim araçları, internet siteleri, sosyal medya hesapları gibi çeşitli araçlar, bilginin kamuoyuna yayılmasında önemli rol oynamaktadır (Akman, 2018: 762). Nitekim Belli (2016: 233, 234) tarafından yapılan araştırmada hem kent konseyi üyeleri hem de belediye meclisi üyeleri halkın katılım kültürünün yetersiz olduğunu düşünmektedir. Katılım kültürünün ya da katılımın gerçek anlamı ile sağlanamadığı bir kentte kent konseyinin aktif bir şekilde çalışması mümkün değildir. Bu kapsamda katılım kültürünü artıracak ve katılımı teşvik edecek uygulamalar üzerinde çalışılmalıdır. Katılım kültürünün zayıf olmasının yanında kent konseylerinin bilinirlik düzeylerinin zayıf olduğu da yapılan araştırmalarda elde edilen bir diğer sonuçtur. Bu kapsamda kent konseyini tanıtıcı etkili faaliyetler hayata geçirilmelidir. Kent konseyine halkın ilgisinin düşük olmasının bir diğer nedeni de kent konseyinin merkezi yönetim ve yerel yönetim aktörlerinin müdahalesine açık olmasıdır. Bu sorun sadece vatandaşların katılım isteğini azaltmıyor aynı zamanda sivil toplum örgütlerinin de kent konseylerine olan ilgisini azaltıyor.

Katılım kültüründeki eksikliğin bir diğer sebebi de kent konseyine duyulan güvensizliktir. Halkın güvenini sağlamak için kent konseylerinin herkesle eşit mesafeyi koruması, ayrımcılıktan ve siyasi oluşumlardan kaçınması ve aynı zamanda hesap verebilirlik sergilemesi gerekiyor (Erkul, vd., 2019: 70).

Son zamanlarda kent konseyi, kadın konseyi olarak nitelendirilmektedir. Ancak kent konseylerinin sadece kadınların değil toplumun tüm kesimlerinin ihtiyaçlarını karşılaması gerekiyor. Bu soruya ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre kadın meclisi, kent konseyi meclisleri arasında en etkili meclistir. Ayrıca gençlik meclisi, kadın meclisi kadar olmasa da aynı verimlilikte çalışıyor. Bunun nedeninin yürütme kurulunun yapısından kaynaklandığı söylenebilir. Nitekim kadın ve gençlik meclisi başkanı aynı zamanda yürütme kurulunun doğal üyesidir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken konu diğer meclis ve çalışma gruplarının etkinliğini azaltıcı etkenlerin varlığının ortadan kaldırılmasıdır (Belli, 2016).

Kent konseyinin bir diğer sorunu da konseyler arası iletişim ve koordinasyonun yetersiz olmasıdır. Aslında ülke genelinde kent konseylerine yönelik iki farklı iletişim ve iş birliği ağı kurulmuştur. Bunlardan biri Kent Konseyleri Birliği olarak isimlendirilirken bir diğeri ise kent konseyleri Platformu olarak isimlendirilmiştir. Bu ulusal iletişim ağları birbirinden bağımsızdır ve bu durum kent konseyinin iletişim ve koordinasyonunda aksamalara yol açmaktadır. Bu kapsamda kurulan iletişim ve iş birliği ağının hukuki statüye sahip olması gerekmektedir. Bu ağın yapısı İspanya'nın Bask bölgesinde kurulan MUGI21 ağına benzer olabilir. MUGI21'de olduğu gibi, her kent konseyi kendi faaliyetleri ve performans göstergelerine ilişkin bilgileri ortak ağa aktarmalı ve her 6 ayda bir kent konseyi toplantılarında iyi örneklerin anlatılacağı çalıştaylar düzenlenmelidir. Kent konseyleri ağı her kent konseyi grubu bağlamında ayrı toplantılar yapmalıdır. Sonuç olarak il, ilçe, belde kent konseyleri farklı olay ve olgular ile karşı karşıya kalmaktadır. Bununla birlikte büyükşehir belediyeleri bu grupların dışında ayrı bir yerde bulunmaktadır. Büyükşehir kent konseylerinin bağlı olduğu iletişim ve iş birliği ağı ile diğer kentlerin kent konseylerinin iletişim ve iş birliği ağı farklı olmalıdır. İletişim ve eşgüdümün yanında faaliyet alanları kent dışına taşan konularda kent konseyleri iş birliği yapmalıdır (Belli, 2016).

Kent Konseylerinin İşlevselliği Önündeki Belediye ile İlişkiler Neticesinde Ortaya Çıkan Engeller

Kent konseyinin görev ve sorumluluklarının 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yer alması nedeniyle belediyeye karşı sorumluluk hissedilmesi, kent konseyinin kentsel işlevinin kent konseyi üyeleri ve halk tarafından tam anlamı ile bilinmemesi, kent konseyinde alınan kararlarının belediye meclisine gönderilebilmesi ve mecliste alınan kararlara bu kararların etkisinin ne düzeyde olduğunun bilinmesi önem arz eder (Çetinkaya ve Korlu, 2012: 114). Nitekim 5393 sayılı Kanunun 76'ncı

maddesinin son fıkrasında kent konseylerinin rolü tartışılmalı bir hal almaktadır. Metne göre, kent konseyi toplantılarında oluşturulan görüşler, değerlendirilmek ve gündeme alınmak üzere belediye meclisine sunuluyor. Ancak bu görüşleri karara dönüştürme yetkisi belediye meclisine, özellikle de belediye başkanına aittir. Kent konseylerinin, kendi görüşlerinin gündemde tartışılıp tartışılmaması konusunda herhangi bir kontrole sahip olmadıklarını ve meclis kararları üzerinde hiçbir etkilerinin bulunmadığını da belirtmek gerekir. Bu durum, kent konseyi kararlarını mecliste tartışmayan belediye meclisinin denetimsizliği noktasında Belediye Kanunu'nun önemli bir eksikliğidir. Sonuç olarak, çeşitli toplumsal kesimleri temsil eden kent konseyi üyeleri, görüş ve önerilerinin yerel karar alma süreçlerinde bir ağırlığı olup olmadığını sorgulayabiliyor. Böylece katılım süreçlerine olan istekte azalıyor (Özdemir, 2011: 40). Belediye meclisi üyeleri ile kent konseyi yürütme kurulu üyeleri arasında doğrudan bir ilişki söz konusu değildir. Her iki grup birbirini yakından tanımalı ve kentte alınan kararlarda ortak akli harekete geçirmelidir. Nitekim her iki grubun birlikte çalışması çok önemlidir. Sağlıklı bir ortaklık kurmak ve kararların etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak için, kent konseyi yürütme kurulunun, belediye meclisi toplantılarına katılması ve kent konseyinden meclise aktarılan konuları tartışma fırsatına sahip olması gerekmektedir. Bunun yanında iletişim ve iş birliği için yeni teknolojilerin kullanılması gerekmektedir. Belediye, kent konseyinin görüşleri ile ilgili olarak alınan her türlü kararı kent konseyi üyelerine e-posta veya mobil cihazlar aracılığıyla bildirmelidir. Kent konseyince gönderilen önerinin kabul edilmemesi durumunda karar verme süreci ve gerekçeleri açıklanmalıdır (Belli, 2016: 232).

Her ne kadar Belediye Başkanı yasal olarak kent konseyi üzerinde belirli yetkilere sahip olsa da (bütçe, sekreter vb.), belediye başkanının kent konseyini hiçbir şekilde sınırlamaması gerekir. Kent konseyini insanları birbirine yaklaştıracak, yaşam kalitelerini artıracak önemli bir araç olarak görmek vatandaş-belediye arasındaki ilişki güçlendirilebilir. Kent konseyleri ve belediyeler arasındaki ilişkideki en büyük endişelerden biri, belediyelerin kent konseylerini vatandaşlardan gelen olumsuz tepkileri hafifletmek ve görüşlerinin duyulduğunu göstermek için kullanma potansiyelidir. Bu durum belediye başkanlarının kent konseylerini tehdit olarak algılamalarına, bazı vatandaşların ise muhalefet kaynağı olarak görmelerine yol açabilmektedir. Bu tür tutumlar, kent konseylerinin kuruluş amacı ile tam bir tezat oluşturuyor. Ayrıca belediye ve kent konseylerinin birlikte çalışabilme becerisine sahip olup olmadığı sorusunun ele alınması, kent konseylerinin bağımsızlığının sağlanmasında önemli bir faktör olduğu için büyük önem taşıyor (Akman, 2018: 762).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Kent konseylerinin ortaya çıkmasına neden olan kavramların en önemlisi sürdürülebilir kalkınmadır. Sürdürülebilir kalkınma kavramının üç saçı ayağı bulunmaktadır. Bunlar ekonomi, çevre ve toplumdur. Kent konseyleri daha çok sosyal sorunlara çözüm üretmeye yönelik faaliyetler üretmektedir. Ancak yönetmelik ve kanun kentin ekonomik yapının da güçlendirilmesi yönünde kent konseylerini görevlendirmiştir. Bununla birlikte ekolojik sorunların çözümünde kent konseyleri etkili olabilir. Örneğin ÇED raporlarının onaylanması sürecinde katılım süreçlerinde kent konseyinin görüşünün alınması daha etkili bir mekanizma olarak çalışmasını sağlayabilir. Sürdürülebilir kalkınma kavramının uygulama araçlarından biri olan kent konseylerinin sorunlara çözüm üretmek yerine yeni sorunlar ortaya çıkarması ve sorunlar ile karşı karşıya kalması sürdürülebilir kalkınma anlayışına ters düşmektedir. Bu kapsamda ortaya çıkan ya da çıkabilecek sorun ve engellerin tespit edilerek giderilmesi gerekmektedir.

Kent konseyleri ile ilgili en temel sorunlardan biri büyükşehir belediyelerinde kent konseylerinin kurulmasına ilişkin doğrudan bir yasal düzenlemenin bulunmamasıdır. Bu kapsamda büyükşehir belediye kanununda yapılacak bir değişiklik ile büyükşehir belediyelerinde büyükşehir mantığına uygun bir kent konseyi kurulması sağlanabilir. Kent konseyleri ile ilgili bir diğer sorun alanı mali sorunlardır. Kendi bütçeleri olmayan kent konseyleri ortaya çıkacak faaliyetleri finanse edecek araçları bulmakta sıkıntı yaşamakta ya da kendilerini finanse eden çıkar gruplarının beklentilerini karşılamaktadırlar. Böylece bağımsız bir bütçe, personel ve örgütsel yapı kent konseylerinin daha etkin çalışmalarını sağlar. Bu sorunların bir kısmı belediye ile olan ilişkiler neticesinde ortaya çıkar. Normal şartlar altında kent konseyleri belediyelerden destek alması gerekirken ortaya çıkan ilişkiler neticesinde engeller ile karşı karşıya kalabilmektedir. Belediye başkanlarının kent konseyi genel kurulu ve başkanının tespitindeki etkisinin fazla olması kent konseyine olan güveni zedelemektedir. Bunun

çözümü olarak belediye seçimlerinden bağımsız ve belediye başkanının daveti yerine sivil toplum örgütlerinin kendi aralarında yapacakları seçim neticesinde oluşturulacak davetli listesi tespit edilmelidir. Hukuksal engeller bağlamında tüzel kişilik büyük bir sorun alanıdır. Bu ve diğer tüm sorunların giderilebilmesi için kent konseyleri için yeni bir yönetmelik hazırlanmalıdır. Bu yönetmelik büyükşehir belediyeleri ve normal belediyeler için ayrı ayrı olmalıdır. Bununla birlikte belediye kanunu ve büyükşehir belediye kanununda kent konseylerinin oluşumuna yönelik sorunların giderilmesi gerekmektedir. Ayrıca kent konseylerinin görevlerinin daha net ve anlaşılır şekilde ortaya konulması gerekmektedir. Sonuç olarak tüm paydaşların etkin katılımın sağlandığı ve sorun çözüme anlayışına hakim olan bir kent konseyi yapılanmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

5393 sayılı Belediye Kanunu

Ağır, O., Belli, A., & Arslan, Ş. (2017). Kent konseylerinde halk katılımı ve gönüllülük: Adana kent konseyi örneği. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(3), 320-332.

Akıncı, B. & Aslan, E. (2021). Yerel katılım aracı olarak kent konseylerinin geleceği: Türkiye kent konseyleri birliği yönetim kurulu üyeleri üzerinden bir değerlendirme. *Uluslararası Akademik Birikim Dergisi*. 4 (1). 37-59.

Akman, Ç. (2018). Kent konseylerini yeniden düşünmek: kent konseyleri birliği'ne üye olan kent konseyleri üzerinden bir değerlendirme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(3), 740-764

Alıcı, O. V. & Kandeğer, B. (2017). Yerelde katılımcı demokrasi bağlamında kent konseyleri. *International Congress Of Islamic Economy, Finance And Ethics Proceedings Book*, 246-257.

Belli, A. & Aydın, A. (2015). Üniversite öğrencilerinin kent konseyleri ve gençlik meclislerine yönelik algı düzeyi üzerine bir alan araştırması: Kahramanmaraş ve Hatay örneği. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 6-29.

Belli, A. (2016). Türkiye'de kent konseylerinin işlevselliği önündeki sorunlar ve çözüm önerileri: Büyükşehir belediyeleri örneği. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ABD.

Belli, A., Tunç, A. & Aydın A., (2019). Yerelde yönetim algısı üzerine bir alan araştırması: Kahramanmaraş büyükşehir belediyesi örneği, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18 (1), 256-270.

Bostancı, S. (2021). Yerel gündem 21'den yerel gündem 2030'a geçiş ne tür yenilikler getiriyor? *JOEEP: Journal of Emerging Economies and Policy*, 6(1), 114-123.

Cesur, A. (2018). Yönetişim perspektifinden kent konseylerinin kent yönetimindeki rolü ve işlevselliği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(55), 809-816.

Coenen, F. (2009). Local agenda 21: 'meaningful and effective' participation?. In: Coenen, F.H.J.M. (eds) *Public Participation and Better Environmental Decisions*. Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-9325-8_10

Çelik, A. (2013). Kent yönetimi bağlamında kent konseyinin işlevleri üzerine bir değerlendirme. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14 (2), 215-229.

Çetinkaya Ö. & Korlu, R. (2012). Yerel demokrasinin sağlanmasında katılımcılık süreci ve kent konseylerinin rolü. *Maliye Dergisi*, (163), 95- 117.

Emrealp, S. (1998). Yerel gündem 21. *Öneri Dergisi*, 2(10), 27-28. <https://doi.org/10.14783/maruoneri.686814>.

Emrealp, S. (2005). *Yerel gündem 21 el kitabı*, IULA-EMME Yayını, İstanbul, 142s.

Emrealp, S. (2010). *Kent konseyleri*, IULA-EMME Yayını, İstanbul, 84s.

Erkul, H., Baykal, T., & Kara, H. (2013). Kent konseylerinin sorunları üzerine bir inceleme: Çanakkale kent konseyi örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(22), 85-105.

Güneş, M., & Beyazıt, E. (2012). *Yerel gündem 21'den kent konseylerine*, Detay Yayıncılık, Ankara.

Kent Konseyi Yönetmeliği (08.10.2006 Resmî Gazete Sayısı: 26313).

Kestelloğlu, G. (2011). Yerel demokrasi ve kent konseyleri: Kahramanmaraş örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 121-140.

Kutluca B. (2022). Bir katılım aracı olarak kent konseylerine ilişkin bir değerlendirme. *International Journal of Disciplines in Economics & Administrative Sciences Studies*, 8 (39), 231-239.

Küçükylmaz, Y. O. (2022). Kent konseyleri bağlamında kentlerde yerellik algısı. *Karedeniz Teknik Üniversitesi-Stratejik Araştırma Merkezi Protokol Dergisi*, 3 (1), 18-27.

Nationalacademies, (2023). *Geographic information for sustainable development in Africa*, www.nap.edu/read/10455/chapter/4, E.t.: 07.11.2023.

Özmehmet, D. E. (2008). Dünyada ve Türkiye'de sürdürülebilir kalkınma yaklaşımları. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 3(12), 1853-1876.

Ökmen, M. & Görmez, K. (2009) Türkiye'de yerel gündem 21 ve yerel yönetim uygulamaları, *Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları* (Edit. K.Görmez, M.Ökmen), Beta Yayını, İstanbul.

Önder, Ö., & Güler, E. (2016). Türkiye'de yerel demokrasi açısından kent konseyleri üzerine bir araştırma: Kütahya kent konseyi örneği. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 881-902.

Özdemir, A. T. (2011). Mahalli idarelerde halk katılımı bağlamında kent konseyleri. *Sayıştay Dergisi*, (83), 31-56.

Özlu, R. M. (2020). Kent konseyi kararlarının değerlendirilmesi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (55), 117-140.

Soygüzel, H. (2012). *Kent konseyleri ulusal raporu*, III. Türkiye Kent Konseyleri Buluşması, Çanakkale.

Sustainability Concepts, (2023). *Local agenda 21*. www.gdrc.org/sustdev/concepts/18-la21.html, E.t.: 02.11.2023.

Şahyar Akdemir, D. (2020). Yerel demokrasi, katılım ve Türkiye kent konseyleri platformu. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(19), 35-54.

Toprak, Z. (2011). *Kent konseyleri kuruluş felsefesi ve uygulama temelleri*, I. Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Ed.: E.B. Keskin, Bursa, ss.5-12.

U.N. (2023). *Sustainable development knowledge platform*. www.sustainabledevelopment.un.org/outcomedocuments/agenda21, E.t.: 04.11.2023.

Yılmaz, V.,Günay, M.C. & Belli, A. (2021). Malatya kent konseyinin faaliyetlerinin değerlendirilmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*,8(73), 2297-2306. <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2645>